

**Безсполучникове
складне речення**
учень 11 класу
Ляховець Роман

**Безсполучникове
складне речення –
речення, частини
якого поєднуються в
змістове ціле за
допомогою інтонації**

З ОДНОТИПНИМИ ЧАСТИНАМИ (=ССР)

- одночасність дій: *Світило сонце, парувала земля.* [], [].
- послідовність дій: *Лягло сонце за горою, зірки засіяли.* [], [].
- зіставлення: *Усе минеться – одна правда залишиться.* []– [].
- протиставлення: *Книгу прочитав – на крилах політав.* []– [].
- причини або наслідку: *Пора до двору: сходять місяць і зоря.* []: [].
-

З РІЗНОТИПНИМИ ЧАСТИНАМИ(=СПР)

- пояснювальні: *Щастя не кінь – прямої дороги не визнає.* []– [].
- *Прийшов березень – минули й турботи.* []– []. часові:
- умовні: *Згаєш хвилину – втратиш годину.* []– [].
- причинові: *Добре бідному: в нього від багатства голова не болить.* []: [].

ВІДПОВІДНІСТЬ ІНТОНАЦІЇ РОЗДІЛОВОМУ ЗНАКУ

- **Кома** / , / .
- *Між туманними зорями ловили вітер вітряки, під туманними зорями лежала хліборобська сторона.*
- **Крапка з комою** / ; / .
- *Плететься місячний промінь, торкає білий сніг; чорною плямою комин на білий килим ліг.*

ВІДПОВІДНІСТЬ ІНТОНАЦІЇ РОЗДІЛОВОМУ ЗНАКУ

- ▣ **Тире** / – /.
*Чужинця шани ждатимеш дарма – у твоїй
слід він кине сміх-погорду.*
- ▣ **Двокрапка** /: /, а /.
*І засвітиться згубна суть отієї ще
прапрограми: президенти приходять і
йдуть, а вітчизна лишається з нами.*

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ У БСР

▣ Кома

- ▣ *Із-за лісу, з-за туману,
Місяць впливає,
Червоніє, круглолиций*
- ▣ *Горить, а не сяє...*
- ▣ ***одночасність**
- ▣ ***послідовність дій**

▣ Крапка з комою

- ▣ *Людей не чуть; через
базар*
- ▣ *Кажан костокрилий
Перелетить; на
вигоні*
- ▣ *Сова завиває.
*частини ускладнені
далекі за змістом

ІНТОНАЦІЯ РЕЧЕНЬ

Смислові відношення □ Приклади

- змалювання подій якоїсь картини або підкреслення зв'язку
- між зображуваним у просторі

- *Вночі несподівано подув північний вітер, / (і) небо затяглось хмарами.*

ІНТОНАЦІЯ РЕЧЕНЬ

Смислові відношення

передача одночасних
подій, станів, явищ

□ Приклади

- *Сонце, піднімаючись угору, привітно сяє-
гріє, / (і) вітрець
легенький дише, / (і)
жайворонки, в'ючись
над дорогою, і)
щебечуть, / (і) там, у
темному лісочку, / (і)*
- *кують зозулі.*

□

□

ІНТОНАЦІЯ РЕЧЕНЬ

- Смислові відношення
- перелік у часовій послідовності

□ Приклади

- *Надворі розкотився перший вал грому, / (і) потім ще й ще раз, / (і) я мимоволі прислухався до могутньої симфонії*
- *неба.*

ІНТОНАЦІЯ РЕЧЕНЬ

- **Смислові відношення**
- **підкреслення причиново-наслідкових відтінків значення(але не причини)**
- **Приклади**
 - *Левко сідає на санчата, / (і) навколо нього теплим вінком збивається молодь.*

ДВОКРАПКА

- ▣ []: [причина]. []: [пояснення].
 - ▣ [знати]: [доповнення].
 - ▣ чути бачити
 - ▣ розуміти
 - ▣ вирішувати
 - ▣ дивуватися
 - ▣ дивитися

ТИРЕ

- []– [].
- протиставлення, зіставлення, порівняння
 - [час, умова]– [].
 - []– [наслідок].
 - *раптова зміна подій*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ІНТОНАЦІЯ У БСР

- Смислові відношення
- причиново-пояснювальні
- причинові
- з'ясувально-об'єктні

□ Приклади

- **Батько був дуже добрий:** // жалував він нас обох рівно. (адже)
- **Не жди сподіваної волі:** // вона заснула. (бо)
- **Щаслива людина,** розряджаючи останню бомбу, скаже:// це був останній кошмар на землі. (що)

□

ПОЯСНЮВАЛЬНА ІНТОНАЦІЯ У БСР

- Смислові відношення
- з'ясувально- суб'єктні

□ Приклади

- *Мені снилося: // червоні квіти
пломеніли в промені
злотистім. (що)*

СИНОНІМІЯ СПОЛУЧНИКОВИХ І БСР

- БСР зі значенням переліку дій, одночасності, послідовності = **ССР** з одиничними або повторюваними і, та: *Місяць зійшов над морем, (і) скелі стали ближчими.*

-
- БСР зі значенням протиставлення або зіставлення = **ССР** із протиставними сполучниками: *Степ мов палав під тим світлом, (а) трава хилилася додолю. Кішки гризуться – (а) мишам привілля.*

-
- БСР із тире = **СПР** із підрядними часу, умови, порівняльними, допустовими, мети, означальними: *Приїхали до лісу – зійшло сонце. – Коли приїхали до лісу, зійшло сонце.*

-
- БСР із наслідковими відношеннями = **СПР** із підрядними наслідковими або = **ССР** з єднальними сполучниками: *Обізвався грибом – (так що) лізь у кіш. Найменший шелест або стук – (і) моє серце падає і завмирає.*

-
- БСР із двокрапкою = **СПР** із підрядними причини, з'ясувальними, порівняльними: У давнину вірили:*(що) райдуга – це ніби міст, зітканий із нев'янучих квітів.*